

## ВИВЧЕННЯ ДУМКИ ПАЦІЄНТІВ І ФАРМАЦЕВТІВ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ РЕЦЕПТУРНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

**Ривак Т. Б., Сувала Н. С.**

*Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького,  
м. Львів, Україна*

*Кафедра менеджменту в охороні здоров'я,  
фармакотерапії і клінічної фармації  
tanusha1905@gmail.com*

**Вступ.** Професійні обов'язки фармацевта в умовах аптеки передбачають реалізацію (відпуск) споживачам лікарських засобів (ЛЗ) як безрецептурних, так і рецептурних. Згідно з визначенням ВООЗ, головним інструментом фармацевта при відпуску ЛЗ є фармацевтична опіка. Як складові фармацевтичної опіки, консультування пацієнтів і вирішення лікопов'язаних проблем (*drug-related problems, DRPs*), є ключовими напрямками професійної діяльності фармацевта. Результати міжнародних досліджень доводять, що зосередження фармацевтів на проблемах і потребах пацієнтів під час відпуску рецептурних ЛЗ та їх фахові консультації, допомагають підвищити ефективність і безпеку лікування.

**Мета.** Вивчити думку пацієнтів і фармацевтів щодо застосування рецептурних ЛЗ на основі анкетного опитування.

**Матеріали та методи.** Дослідженням охоплено 79 респондентів, із них 50 пацієнтів і 29 фармацевтів, які заповнили відповідні анкети в *Google Forms*. Методи: системного підходу, клініко-фармацевтичний, анкетного опитування.

**Результати.** Встановлено, що 66,0% опитаних приймають рецептурні ЛЗ, 45,0% отримують їх за допомогою електронного рецепта, 37,5% – паперового рецепта довільного формату та 32,5% – паперового рецепта, виписаного на бланку Ф1. Разом із тим, 60,0% респондентів зазначили, що купують рецептурні ЛЗ без рецепта. Найчастіше пацієнти застосовують наступні групи рецептурних ЛЗ: нестероїдні протизапальні засоби – 47,5%, антибактерійні – 37,5%, антигіпертензивні – 35,0%, антитромботичні – 20,0%, антидепресанти – 17,5%. Переважна більшість (85,0%) пацієнтів оплачують повну вартість за рецептурні ліки, проте 25% – отримують їх безоплатно та 17,5% – із доплатою. Лише 15,0% опитаних отримують ЛЗ за державною програмою «Доступні ліки», а 30,0% – не знають про неї. Найчастіші запитання, які виникали у пацієнтів щодо призначених рецептурних ЛЗ, стосувалися: способу застосування – 67,5%; побічних реакцій – 57,5%; тривалості лікування – 47,5%; взаємодії з іншими ЛЗ – 40,0%; протипоказань – 32,5%; дій у випадку пропуску дози – 32,5%; поєднання ліків з їжею та напоями – 30,0%. Відповіді на ці запитання респонденти отримують самостійно з інструкції/інтернету – 80,0% та від фармацевта – 62,5%. У той же час, пацієнти хотіли б отримувати додаткову інформацію щодо раціонального застосування рецептурних ЛЗ у вигляді консультації в аптеці, яка, на їх думку, мала б тривати 3-5 хвилин. Труднощі, з якими зіткнулися респонденти при отриманні ліків за рецептом: 1) нерозбірливий почерк лікаря (важко розібрати спосіб застосування, назву та/або дозу ЛЗ) – 35,0%, 2) технічні пробле-

ми в аптеці (відсутність інтернету, збій в програмі) – 15,0%; 3) не приходило смс-повідомлення з кодом підтвердження для електронного рецепта – 10,0%; 4) помилки в дозуванні та 5) неправильна кількість таблеток в електронному рецепті – по 5,0%. Більше  $\frac{1}{3}$  (35,0%) опитаних були змушені повторно звертатися до лікаря через помилки в рецепті, з'ясовані в аптеці.

Частка фармацевтів, яким відомий термін лікопов'язані проблеми (DRPs) складає 62,1%, із них 37,9% спостерігали їх у своїй практиці. Зокрема, у випадку потенційних взаємодій між ЛЗ, виписаними в рецепті, 55,2% фармацевтів порадять повторно звернутись до лікаря для попередження негативних наслідків, 41,4% – попередять про це пацієнта. Найчастіше у фармацевтів виникають труднощі з наданням фармацевтичної опіки при відпуску: антидепресантів – 44,8%; антипсихотичних – 41,4%; наркотичних анальгетиків – 34,5%; протиепілептичних – 34,5%; гормональних – 24,1%; анксиолітиків і антигіпертензивних ЛЗ – по 17,2%. У своїй професійній діяльності, для отримання інформації про ЛЗ, фармацевти зазвичай використовують: 1) додаток «Tabletki.ua» – 93,1%; 2) державний реєстр ЛЗ і 3) компендіум – по 44,8%. Стосовно зручності та швидкості відпуску ЛЗ, то для 48,3% фармацевтів не має суттєвого значення форма виписаного рецепта, проте 20,7% надає перевагу електронним рецептам і така ж частка – паперовим рецептам довільного формату. На практиці фармацевтам доводилось комунікувати з лікарем для уточнення певних питань при відпуску ЛЗ за рецептом: 1) у разі нерозбірливого почерку – 75,9%; 2) на прохання пацієнта для уточнення інформації щодо ЛЗ та/або схеми лікування (зокрема, через погану пам'ять) – 24,1%; 3) через некоректно зазначену дозу ЛЗ – 17,2%.

**Висновки.** Таким чином, більшість (66,0%) опитаних пацієнтів приймають рецептурні ЛЗ та 62,5% потребують додаткової інформації від фармацевта стосовно їх раціонального застосування у вигляді 3-5-хвилинної консультації в аптеці.

За результатами дослідження встановлено необхідність: поглиблення знань фармацевта з надання фармацевтичної опіки при відпуску окремих груп рецептурних ліків (антидепресанти, антипсихотичні, протиепілептичні тощо); навичок роботи з сучасними доказовими ресурсами, включно з інструментами для полегшення прийняття клінічних рішень, і міжпрофесійної фахової комунікації, що дозволить швидко та ефективно вирішувати ідентифіковані DRPs.

Разом із тим, проблему нерозбірливого почерку лікарів у рецептах, яку найчастіше зазначають як пацієнти, так і фармацевти, на нашу думку, можна вирішити перевіривши рецепт за допомогою штучного інтелекту з системою оптичного розпізнавання символів і рукописного тексту, зокрема он-лайн ресурси 2OCR, *Handwriting OCR* та інші.